

सेंट वॉलन्टाईन - दिन किंवा

Will You Be My Valentine?

डॉ. उषादेवी विजय कोलहुकर

दिनदशिकच्चा बिलोरी आरशात, जेव्हा भारताची सांस्कृतिक अस्तित्वात डोकावते तेव्हा सण, शुभ मुहूर्त, पारंपारिक द्रवते यांचे समय-संदर्भ भोळ्या दिमाखाने आपल्या गौरवशाळी संचिताचे वैभव जपताना दिसतात. श्रद्धा, विश्वास, भक्तिभाव, आदर, सद्भाव, सदाचरण, सहिष्णुता या मानवी भावनांचा आधार बनलेल्या भारतीय संस्कारांनी नेहमीच सत्य, शिव व सौदयाभिव्यक्तिला भानाचे स्थान दिले.

त्यामुळेच 'हे विश्वची माझे घर' ही संकल्पना जपली गेली, जोपासली गेली व विश्व-बंधुत्वाचे स्वज्ञ प्रत्यक्षात आणण्यासाठी, वैश्विक कल्याणासाठी सेतू बनण्याचा संक्रिय प्रयत्न केला गेला. या पार्श्वभूमीवर मानवी मूल्यांना जपाणाऱ्या प्रत्येक देशातील प्रतिमानांना, हुतात्म्यांना मानवंदना देण्याचे उत्तरदायित्व आनंदाने कबूल करण्याचे अगत्य जाणवते आहे.

१४ फेब्रुवारी - सेंट वॉलन्टाईन डे - हा विशेष दिवस, या संताच्या संस्मरणसोबत याही गोष्टीची आठवण देतो की नानवी जगातील, सत्य शतकानुशतके वाटचाल कलनही थकत नाहीत, बदलत नाहीत. संत वॉलन्टाईन यांच्या धार्मिक विश्वासाच्या दृढतेचे चिरंतन सत्य जाणून घेण्यासाठी जरा वेगळ्या अर्थाने सीमोळऱ्यांधन करावे लागेल. विजयादशनीच्या सीनोळऱ्यांधनात पराक्रम अभिष्रेत होता पण या कणी भारताची सीमा ओलांडून, रोमन साम्राज्याच्या अंगणात पाऊल टाकावे लागले. या सीनोळऱ्यांधनानंतर एका महात्म्याने दृढ विश्वासासाठी, केलेल्या आगळ्या पराक्रमाचे दर्शन होईल. या चिरंतन सत्याचे दर्शन केल्यानंतर, आपल्या सांस्कृतिक पर्यावरणाच्या समतोलाविषयी चिन्तित झालेल्या व्यक्तिंच्या अज्ञानालाही सीनापार होण्यात सनाधानव लाभेल कारण चिरंतन सत्याचे पावित्र, सौंदर्य जपण्यात भारतीय नेहमीच अग्रेसर ठरले आहेत.

"वॉलन्टाईन डे, या हुतात्मा - दिनाच्या संदर्भात अनेक मतप्रणाली प्रचलित आहेत. रोममध्ये तिसऱ्या शतकात Cladius नावाच्या राजाची सत्ता होती. त्याच कालावधीत, वॉलन्टाईन देखील एक प्रीस्ट व नागरिक म्हणून त्या ठिकाणी राहत होते. Cladius राजाच्या जेव्हा लक्षात आले की अनेक पुलाष, प्रेम, मैत्रि, विवाह - बंधन यांच्या झोहापायी सैव्यात भरती होण्यास नकार देतात, तेव्हा त्याने विवाह - बंदी हा कायदा जारी केला. तरीही विवाहोत्सुक तरूण - तरूणी, वॉलन्टाईन यांच्या मटतीने चोरुन का होईना, पण विधिवत विवाहबद्ध होत असत.

प्रोस्ट वॉलन्टार्डन यांच्या प्रभावी प्रार्थना, देव ऐकतो व त्यामुळे आजारी व्याधीयुस्त बरे होतात असाही लोकांना अनुभव आला होता. अर्थात उधडपणे पार्थना करण्याची त्या राज्यात बंदी होती. वॉलन्टार्डन यांच्या प्रार्थनेच्या सामर्थ्याबद्दल जेव्हा तेथील जेलरने ऐकले, तेव्हा तो स्वतःच्या, अंध मुलीला, त्यांच्याकडे घेऊन गेला. आपल्या मुलीला दृष्टी प्राप्त व्हावी नहणुन वॉलन्टार्डन यांनी रोज, मनोभावे प्रार्थना करण्याचे वचन दिले. एके दिवशी, एका छोट्याशा ओलीत, मेणबत्तीच्या सौम्य प्रकाशात, ईश्वराच्या सनक्षेत वॉलन्टार्डन एका तरुण जोडप्याचा विवाह संपन्न करीत असतांना रोनन शिपार्ड आले. तरुण, तरुणी पक्कून जाण्यात यशस्वी झाले व वॉलन्टार्डन यांना पक्कून तुरुणगत टाकण्यात आले. वॉलन्टार्डन बद्दल आदर वाटणारे कित्येक भावीक लोक भवित्वभावाने फुले व कृतज्ञता पत्र घेऊन, त्यांना भेटायला तुरुणगत जात, त्यात जेलरची अंध कन्याही सामील असे. येशू ख्रिस्तावरील कृतीशील विश्वास, हा त्या काळच्या लौकिक सत्ताधारी राजांच्या कायद्याप्रमाणे गुन्हा होता व त्या गुन्ह्याची सजा होती मृत्युदंड, जेलर, अखेरच्या दिवशीही वॉलन्टार्डन यांनी भेटायला गेले. भेटीची देव संपत्ताच, वॉलन्टार्डन यांनी जेलरच्या हातात एक लखोटा दिला व विनंती केली की ज्या क्षणी, रोमन शिपार्ड मृत्युदंडाच्या शिक्केची अंमलबजावणी करतील, त्या क्षणी तो लखोटा, त्या अंध मुलीला घावा. १४ फेब्रुवारी २७० या दिवशी वॉलन्टार्डन यांनी, येशूरायावरील दृढ विश्वासाची साक्ष देण्यासाठी मृत्युदंड सहन केला. त्यांच्या हृदयाचे अखेरचे स्पंदन स्तब्ध झाले व त्या क्षणी जेलरच्या अंध मुलीने लखोटा उधडला, त्या लखोट्यातुन, पिवळ्या, सोनेरी रंगाची, सुंदर फुले जनिनीवर विखुरली. मुलगी आनंदातिशयाने म्हणाली, “डॅडी मला फुले व फुलांचा रंग दिलतो आहे.” तिने लखोट्यावर लिहिलेल्ये अक्षरे, पित्याला वाचायला सांगितली, ती अक्षरे होती, From your Valentine. अंध मुलीला दृष्टी प्राप्त झाली. वॉलन्टार्डन यांच्या विश्वासपूर्ण प्रार्थनाचे उत्तर मिळाले, त्याचे बलिदान सफल झाले. त्यानंतर कांही वर्षांनी वॉलन्टार्डन यांना ‘संतपद’ बहाल करण्यात आले. १४ फेब्रुवारी हा दिवस ‘संत वॉलन्टार्डन डे म्हणुन साजरा होऊ लागला.’’

हळू हळू ‘संत वॉलन्टार्डन दिन’ या शब्दातील ‘संत’ हा शब्द, कलियुगातील लोक, दिनदश्किवर छापायचे विसरून गेले. ईश्वरावरील दृढ विश्वासाची, इश्वरी सामर्थ्याची महान कहाणी सांगणाऱ्या, पावन दिनाचे लेप बदलले. तरुण, तरुणींना रोमहर्षक अनुभव देण्याची कमता असलेल्या, हृदयाच्या आकाराचा, प्रणय भावनांनी नंठलेला गुलाबपुष्पाच्या सौरभाने दळवळणारा व चॉकलेटसारखा जिभेवर

विद्यकणारा एक हळुवार दिवस न्हणुन कॅलन्टाइन्स डे साजरा होऊ लागला. या क्णी वाटते आहे, तुमच्या, माझ्या देशात आक्षेप कोंदविण्याआधि, या दिवसाचे खरे महत्त्व शोधले असते तर - - - ? कॅलन्टाइन यांच्या विधात्यावरील दृढ विश्वासाकडे, दृष्टीचे दान नागणाच्या अंध मुलीसारखी अवट्या आहे का आजच्या जाणसाची ? ज्ञानेष्युवृत्तीच्या दृष्टीहीलतेचे प्रदर्शन अनावश्यक नाही कां ? ज्ञानदेवता - जरस्वतीचा हंस, या रूपात जर भारतीय ज्ञानवंत, विचारवंतांचा परिवय जगापुढे आहे तर नीरक्षीरविवेक जपलाच पाहिजे. विश्व शांती, विश्व-बंधुत्वाचे रक्षण, संवर्धन करण्यासाठी, कृतीशील विश्वासदृष्टीचे दान देण्याची ऊरी निष्ठा ज्या व्यक्तिच्या ठायी असेल त्या व्यक्तिपुढे नवनस्तक होऊन, नैतिकतेने हात जोडून एकच प्रश्न विचारा -

Will you be my Valentine ?

समाप्त .

(पूर्व प्र सिद्धी: पुस्तक-पंढरी दिनदर्शिं का व 'ज्ञानोदय')